

VISIE

WET MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING

2012-2015

BOEKEL, LANDERD, SINT-OEDENRODE

UDEN EN VEGHEL

Inhoudsopgave:

Voorwoord	1
1. Visie: door KANTELING in BALANS	2
1.1 De kern: Eigen kracht en medeverantwoordelijkheid van inwoners	2
1.2 Het maatwerk: een KANTELING van claimdenken naar oplossingsgericht handelen	2
1.3 De ondersteuning: een KANTELING van individuele voorziening naar eigen kracht.....	2
1.4 De rolverdeling: een KANTELING van overheid naar inwoners	3
Bijlage I	5

Voorwoord

Op 1 januari 2007 is de Wet maatschappelijke ondersteuning door de rijksoverheid ingevoerd als onderdeel van een stelselherziening. Het doel is de zorgvoorzieningen voor de meest kwetsbare groepen te garanderen en gebruik te maken van de eigen mogelijkheden en initiatieven van de inwoners waardoor het geheel betaalbaar blijft.

Het (zorg)stelsel omvat de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) voor de langdurige zorg, de Zorgverzekeringswet (ZVW) voor de kortdurende zorg en de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) voor de ondersteunende en welzijnsdiensten. Het stelsel is nog in ontwikkeling. Het rijk heeft verdere verschuivingen vanuit de AWBZ naar de Wmo aangekondigd.

Met de Wmo heeft de ontwikkeling naar een samenleving waarin 'gewoon' meedoen centraal staat een wettelijke basis gekregen. Ook in onze regio/gemeente is deze ontwikkeling niet nieuw. Wij streven er naar om regulier beleid zo vorm te geven dat het voor iedereen passend is, dus ook voor kwetsbare burgers. Alleen waar dit beleid onvoldoende aan de belangen van kwetsbare groepen tegemoet komt, is bijzonder beleid op zijn plaats. Met de Wmo is ook de stap gemaakt van *verzorging* naar *ondersteuning om te kunnen participeren*. Gemeenten hebben de opdracht de beperkingen van burgers te compenseren. Het is aan gemeenten dit compensatiebeginsel vorm te geven.

De gemeentelijke visie op de Wmo en de invulling van het compensatiebeginsel is vastgelegd in het Wmo-beleidsplan 2008-2011. De gemeenten Boekel, Landerd, Sint-Oedenrode, Uden en Veghel hebben visie en beleidsplan destijds gezamenlijk voorbereid. In dit beleidsplan is de aanzet gegeven tot een nieuwe werkwijze, een KANTELING in denken en doen. Daarin is sprake van maatwerk. De eigen kracht vormt het startpunt (zelf doen wat men zelf kan). Van de inwoner wordt verwacht dat hij zijn mogelijkheden inzet voor zichzelf, zijn familie en vrienden, de buurt en het dorp. Maatschappelijke instellingen en bedrijven zijn medeverantwoordelijk voor de sociale samenhang en leefbaarheid. Het zwaartepunt ligt bij de eigen kracht en medeverantwoordelijkheid van de inwoner. De gemeente heeft een regierol en zorgt in ieder geval voor het vangnet. Verder is van belang dat een goede afweging wordt gemaakt tussen de mens en zijn sociale omgeving en de inzet die nodig is om meedoen mogelijk te maken.

De met de Wmo en ons Wmo-beleidsplan 2008-2011 ingezette kanteling moet nog verder vormgegeven worden. In de afgelopen jaren hebben wij veel aandacht geschonken aan de nieuwe taken in de Wmo. In de uitvoering is echter zichtbaar dat de rol van de gemeente(n) nog groot is ten opzichte van die van de civil society¹.

Bij de voorbereidingen van ons eerste Wmo-beleidsplan (2008-2011) is de Wmo-mobile gebruikt als hulpmiddel om te bepalen of het voorgenomen beleid ook uitgebalanceerd is. Ook voor de periode 2012-2015 wordt de Wmo-mobile als hulpmiddel gebruikt om de noodzaak tot kanteling zichtbaar te maken. De Wmo-mobile wordt in de bijlage toegelicht.

Het zoeken naar balans blijft immers als gevolg van de maatschappelijke ontwikkelingen een continu proces. De vraag naar ondersteuning groeit enerzijds als gevolg van de vergrijzing en extramuralisering. Anderzijds groeit deze door de maatregelen van het rijk in het kader van het aanscherpen van de AWBZ. De beschikbare middelen houden geen gelijke tred met deze groeiende vraag. Dit noodzaakt tot bijstelling; een KANTELING naar een nieuwe stabiliteit, waarbij de eigen kracht en medeverantwoordelijkheid van de inwoner(s) centraal staan en beter worden benut.

De voorbereidingen voor het Wmo-beleidsplan 2012-2015 pakken wij opnieuw met de regiogemeenten vanuit een gezamenlijke visie op. Vanuit deze visie gaan wij samen met onze netwerkorganisaties en inwoners(s) op zoek naar nieuwe mogelijkheden om de komende planperiode verder vorm te geven aan de kanteling. Deze regio nota is het vertrekpunt voor de gemeenten als het gaat om het vormgeven van het lokale Wmo-beleid. De uiteindelijke vormgeving van deze Kanteling binnen het Wmo-beleid zal per gemeente maatwerk moeten worden en mogelijk in de uitvoering dus verschillen kennen tussen de deelnemende gemeente in deze samenwerkende regio.

¹ De civil society is de samenleving van burgers en maatschappelijke organisaties, dit laatste in de brede zin des woords. Met de civil society hebben we een samenleving voor ogen die sociale samenhang stimuleert en laat samengaan met actief burgerschap.

1. Visie: door KANTELING in BALANS

De activiteiten in het Wmo-beleidsplan 2012-2015 dienen een bijdrage te leveren aan het realiseren van onderstaande visie op de regio Uden-Veghel.

De regio Uden-Veghel is een regio waar mensen verantwoordelijkheid nemen voor elkaar. Een regio waar iedereen zoveel mogelijk zijn leven vorm kan geven naar eigen inzicht en zelfredzaam is. Een regio waar het prettig leven is omdat iedereen er onderdeel kan zijn van sociale verbanden, zich er thuis voelt en meedoet.

Uitgangspunten bij bovenstaande visie worden in de volgende paragrafen uitgewerkt.

1.1 De kern: Eigen kracht en medeverantwoordelijkheid van inwoners

Waar de Wmo de nadruk legt op eigen verantwoordelijkheid, kiezen wij voor de meer perspectief biedende begrippen 'eigen kracht' en 'medeverantwoordelijkheid'. Eigen kracht is wat iedere inwoner zelf kan doen, kan regelen en zelf kan betalen. Medeverantwoordelijkheid legt de verbinding van de inwoner naar de samenleving; wat kun je voor elkaar doen, zowel in de eigen kring als in de bredere samenleving. Eigen kracht en medeverantwoordelijkheid staan centraal in ons Wmo-beleid.

Bij het compenseren van beperkingen willen wij de inwoner(s) stimuleren de regie in eigen hand te nemen. Mensen zijn zelf verantwoordelijk voor het eigen leven en hun functioneren in de samenleving. Het vergroten van de eigen kracht en de medeverantwoordelijkheid leidt tot een andere invulling van de rol die de gemeente speelt. Tussen beide moet een goed evenwicht worden gevonden. Dit is schematisch in beeld gebracht in de Wmo-mobile zoals opgenomen in bijlage 1. De verantwoordelijkheid voor het eigen leven, het functioneren in de samenleving en de rol die de overheid daarin speelt, komen vooral tot uitdrukking in de balansen 1 en 2.

1.2 Het maatwerk: een KANTELING van claimdenken naar oplossingsgericht handelen

Niet iedere inwoner is hetzelfde en niet iedereen met (ogenschijnlijk) dezelfde beperking, zit in dezelfde situatie of heeft dezelfde ondersteuningsbehoefte(n). De Wmo biedt de mogelijkheid om tot individueel maatwerk te komen, maar het vraagt een andere manier van denken en werken om dat te bereiken. De nieuwe benadering, die wij willen realiseren, vraagt dat de:

- gemeente (en de netwerkpartners) meer tijd nemen in het eerste gesprek met de klant. Het gesprek wordt meer vraagverhelderend, minder beoordelend;
- gemeente(n) en netwerkpartners en/of netwerkpartners onderling waar nodig samenwerken bij het in kaart brengen van de ondersteuningsbehoefte van de klant en afspraken maken over passende oplossingen. Er wordt meer vraaggestuurd en oplossingsgericht gewerkt, minder aanbodgericht;
- inwoners afstappen van het zogenaamde claimdenken en eerst alle mogelijkheden verkennen om (zelf) hun probleem op te lossen.

1.3 De ondersteuning: een KANTELING van individuele voorziening naar eigen kracht

Bij het zoeken naar oplossingen voor de ondersteuningsbehoefte van de inwoner denken we vanuit de eigen kracht van de inwoner en zijn sociale omgeving. Door in eerste instantie te kijken naar wat de inwoner wel kan en naar wat hij in zijn eigen directe omgeving aan ondersteuning kan organiseren blijft hij beter betrokken bij de samenleving. Ook wordt hij door deze volgorde gestimuleerd om naar vermogen actief te blijven en mogelijk zelf ook een (vrijwillige) bijdrage te leveren aan de ondersteuning van anderen.

Biedt de eigen kracht en het sociale netwerk onvoldoende mogelijkheden tot ondersteuning, dan wordt gezocht naar oplossingen binnen de algemeen gebruikelijke voorzieningen en de algemene of collectieve voorzieningen. Deze voorzieningen zijn voorliggend op individuele voorzieningen. Algemeen gebruikelijke voorzieningen zijn voorzieningen die normaal in winkels te koop zijn, die door de gemiddelde Nederlander gebruikt worden en die een geaccepteerde prijsstelling hebben. Deze voorzieningen zijn dus niet speciaal bedoeld voor mensen met een beperking. Wat hier wel of niet onder valt verschuift met de tijd. Dit zal daarom nooit een uitputtende lijst zijn, maar altijd een dynamisch overzicht.

Algemene of collectieve voorzieningen zijn voorzieningen waar iedereen of een bepaalde groep inwoners gebruik van kan maken, soms met een lichte toets. De toegang tot algemene voorzieningen is laagdrempelig. Voorbeelden van algemene voorzieningen zijn maaltijdservice, klussendienst, kinderopvang, etc.

Individuele voorzieningen vormen het sluitstuk: het vangnet.

Deze kanteling beïnvloedt alle balansen van de Wmo-mobile.

1.4 De rolverdeling: een KANTELING van overheid naar inwoners

Meer nadruk op eigen kracht en medeverantwoordelijkheid van inwoners betekent een andere rolverdeling. Er is meer ruimte nodig voor de spelers van de "civil society"; de overheid (de gemeente) trekt zich meer en meer terug. Zij beperkt zich tot het mogelijk maken dat de civil society goed werkt en vormt een vangnet voor inwoners die niet op eigen kracht kunnen meedoen.

Hoewel "civil society" geen Nederlandse term is, houden we toch vast aan deze omschrijving omdat er geen goede Nederlandse vertaling voor dit begrip is en het begrip ook als zodanig wordt aangehaald in de toelichting op de wettekst Wmo.

Onder civil society verstaan we:

"de samenleving van burgers en maatschappelijke organisaties, dit laatste in de brede zin des woords. Met de civil society hebben we een samenleving voor ogen die sociale samenhang stimuleert en laat samengaan met actief burgerschap."

In deze samenleving is voor alle participanten een rolverdeling weggelegd.

Van de *inwoners* verwachten wij dat zij:

- hun eigen leven actief vormgeven
- de eigen mogelijkheden actief benutten en kansen pakken, ook wanneer iemand kwetsbaar is
- er naar streven deel uit te maken van sociale netwerken

Van de vele (vrijwillige) *sociale verbanden* in onze gemeente/regio verwachten wij dat zij:

- hun eigen ambities actief nastreven door er tijd en energie in te investeren;
- open staan voor alle inwoners van de gemeente, ook zij die 'bijzonder' zijn;
- zoveel mogelijk op eigen benen staan en zich niet afhankelijk maken van gemeentelijke subsidies.

Van de *professionele organisaties* voor wonen, welzijn en zorg in de gemeente/regio verwachten wij dat zij:

- inwoners activeren en faciliteren bij het zelf oplossen van problemen;
- inwoners – ook kwetsbare – stimuleren om niet alleen te participeren, maar ook zelf het voortouw te nemen en initiatief te tonen;
- inwoners waar nodig ondersteunen en een vangnet bieden;
- ook handelen vanuit een eigen verantwoordelijkheid en niet slechts in opdracht van de gemeente.

Als inwoners, sociale verbanden en professionele organisaties hun verantwoordelijkheid nemen, dan kan de *gemeente* zich richten op wat haar verantwoordelijkheid is, namelijk:

- het voeren van de regie (creëren van randvoorwaarden en samenhang);
- overzicht hebben en houden (o.a. door monitoring, onderzoek, overleg);
- organiseren van samenwerking (o.a. mobiliseren, verbinden);
- uitzetten of organiseren van beleidslijnen;

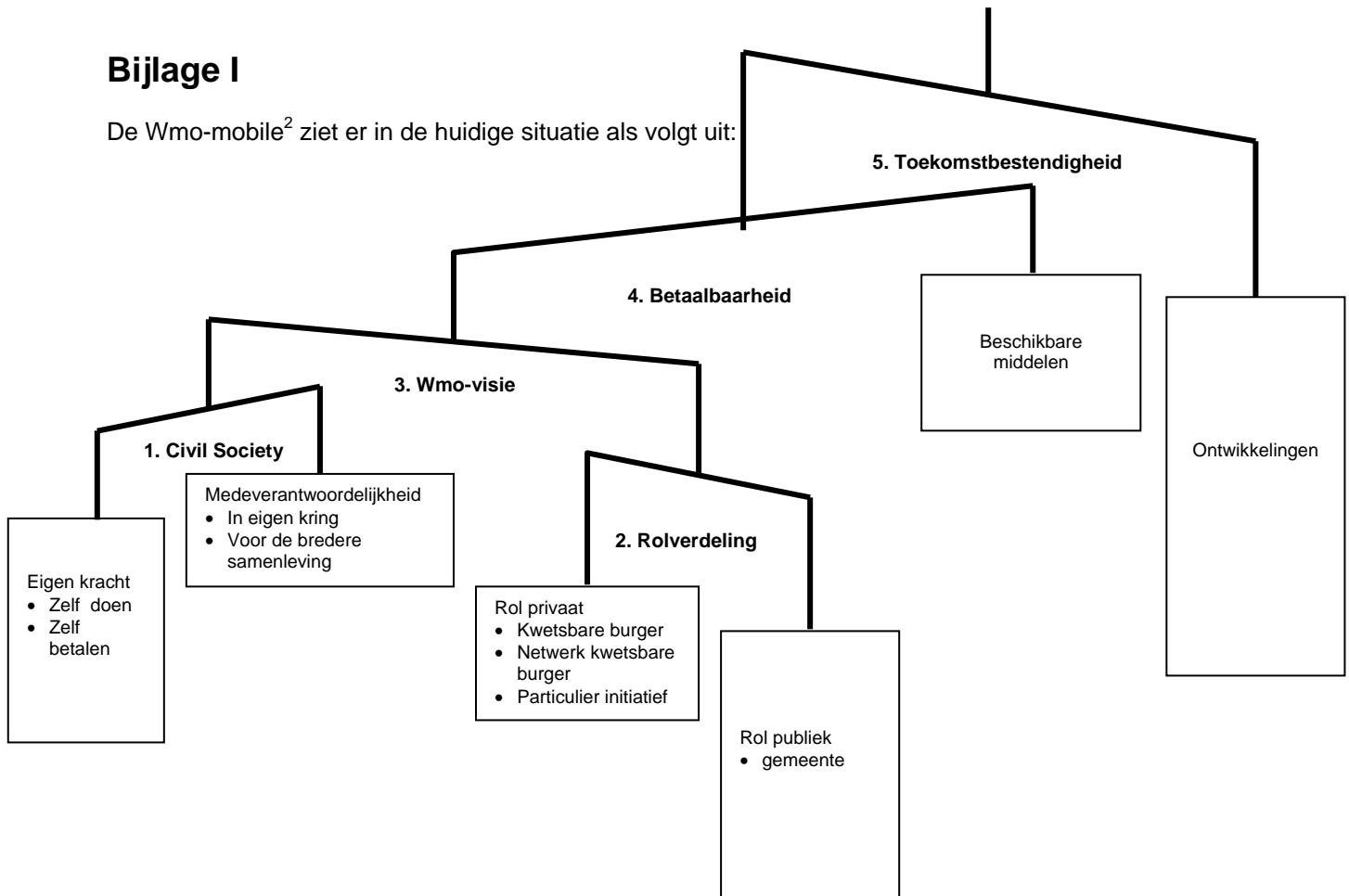
- verantwoording afleggen over het geheel;
- het investeren in preventie;
- het materieel en immaterieel ondersteunen van sociale verbanden;
- het faciliteren van ondersteuning door professionele organisaties;
- het organiseren en financieren van compensatie en participatie voor hen die dat nodig hebben.

De gemeente bepaalt wat zij haar inwoners wil kunnen bieden en tot hoever zij zich verantwoordelijk wil voelen voor het voorzien in een ondersteuningsaanbod. De gemeente formuleert in dit verband de eigen vraag en gaat na wie kan/wil leveren en tegen welke prijs.

Deze kanteling komt tot uitdrukking in de balansen 1 en 2 van de Wmo-mobiele en draagt bij aan de betaalbaarheid en toekomstbestendigheid.

Bijlage I

De Wmo-mobile² ziet er in de huidige situatie als volgt uit:

Met behulp van deze mobile wordt inzichtelijk gemaakt op welke manier de maatschappelijke ontwikkelingen en de beschikbare middelen de Wmo-visie beïnvloeden en hoe binnen die visie rolverdeling en de civil society elkaar beïnvloeden. De taak van de gemeente is te streven naar een balans tussen de verschillende sturingselementen. Dit is een continu proces dat steeds opnieuw om bijstelling vraagt.

Balans 1. De civil society: een uitgebalanceerde mix van eigen kracht en medeverantwoordelijkheid
“Eigen kracht en medeverantwoordelijkheid” zijn de hoofdrolspelers in de Wmo. Waar de Wmo de nadruk legt op eigen verantwoordelijkheid, kiezen wij voor de meer perspectief biedende begrippen ‘eigen kracht’ en ‘medeverantwoordelijkheid’. Eigen kracht is wat iedere burger zelf kan doen, kan regelen en zelf kan betalen. Medeverantwoordelijkheid legt de verbinding van de burger naar de samenleving; wat kun je voor elkaar doen, zowel in de eigen kring als in de bredere samenleving. Eigen kracht en medeverantwoordelijkheid staan centraal in de Wmo. Sinds de invoering van de Wmo is het beroep op de eigen kracht vergroot. In de komende jaren moet medeverantwoordelijkheid worden gestimuleerd om de balans van de civil society in evenwicht te krijgen.

Balans 2. Een uitgebalanceerde rolverdeling: minder overheid, meer eigen kracht en medeverantwoordelijkheid.

Meer nadruk op eigen kracht en medeverantwoordelijkheid betekent een andere rolverdeling. Er is meer ruimte nodig voor de spelers van de “civil society” en de overheid (de gemeente) beperkt zich tot het mogelijk maken dat de civil society goed werkt (verzwaren van de rol privaat) en vormt een vangnet voor burgers die niet op eigen kracht of vanuit medeverantwoordelijkheid kunnen meedoen (rol publiek).

Balans 3. Evenwicht tussen balans 1 en 2 als fundament voor de Wmo-visie

Met de uitgangspunten op de twee balansen civil society en rolverdeling hebben we het fundament gelegd onder onze Wmo-visie. Deze visie wordt in het beleidsplan Wmo voor de periode 2012-2015 vertaald naar meer concrete doelen, initiatieven en projecten op alle Wmo-prestatievelen.

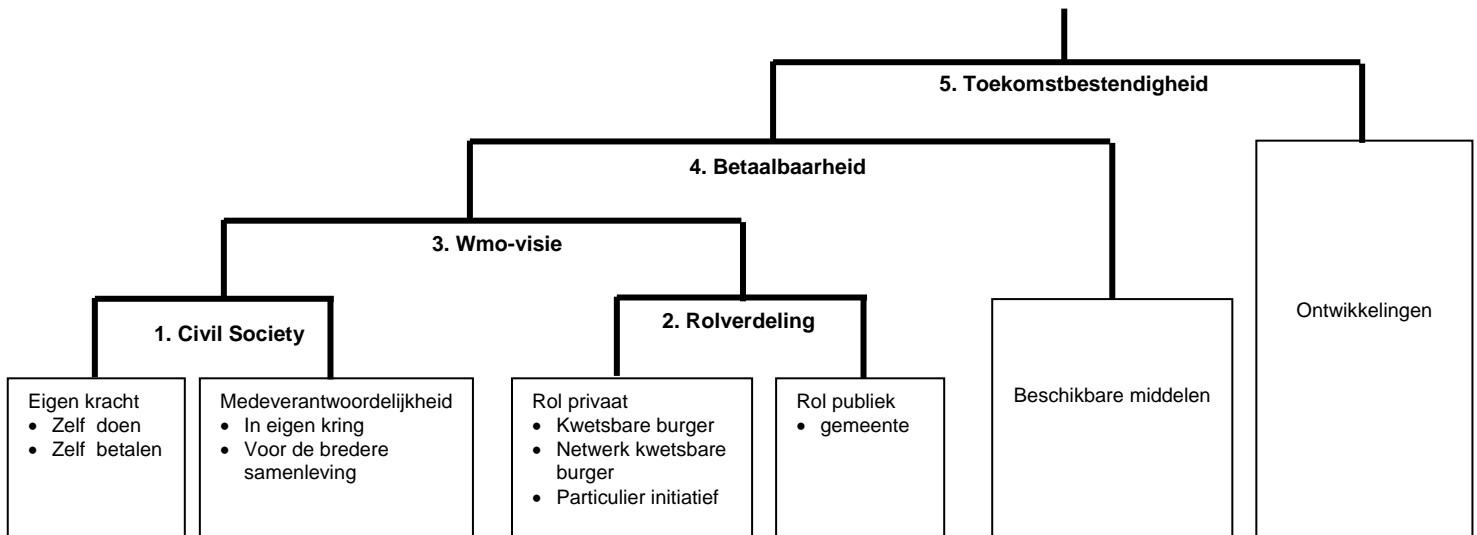
² Uit ‘Inzicht in uitgebalanceerd Wmo-beleid’, uitgave van Keizers Beleid en Management

Balans 4. De plannen in balans met de beschikbare middelen

Vervolgens is de vraag of deze beleidsvoornemens in balans zijn met de in de planperiode beschikbare middelen.

Balans 5. Toekomstbestendigheid

Als evenwicht op de vier eerste balansen is bereikt, is de grote vraag of dit evenwicht ook toekomstbestendig is. Idealiter ziet de Wmo-mobile er als volgt uit:

Vergrijzing, extramuralisering en vermaatschappelijking gaan voorlopig gestaag door. Onder extramuralisering wordt verstaan het beperken van de instroom en het bevorderen van uitstroom uit zorginstellingen. Dit heeft gevolgen voor de participatie en het ondersteuningsaanbod in de thuissituatie. Met vermaatschappelijking wordt bedoeld het zo laag mogelijk maken van de drempels om in de maatschappij mee te doen. Ook de Wmo heeft een aantal ontwikkelingen in gang gezet die tot maatschappelijke veranderingen zullen leiden. De balans blijft dus de komende jaren in beweging; we kunnen spreken van een dynamisch evenwicht. Op toekomstbestendigheid zal dus voortdurende bijsturing nodig zijn. Gestreefd wordt naar beleid dat de Wmo-mobile in balans brengt.